

GDP XANH

Trước tình trạng khan hiếm tài nguyên thiên nhiên trong quá trình phát triển kinh tế, những năm gần đây người ta đã đưa ra khái niệm "GDP xanh".

Tổng sản phẩm trong nước (GDP) là một chỉ tiêu quan trọng phản ánh kết quả sản xuất của nền kinh tế của một nước trong một thời kỳ nhất định. Đây là chỉ tiêu thông dụng để đánh giá nền kinh tế của một quốc gia. Hệ thống Tài khoản quốc gia đã hình thành về cơ bản từ năm 1953, kết quả nỗ lực của các nhà kinh tế và các nhà thống kê sau 300 năm nghiên cứu.

Dưới sự chủ trì của Liên Hợp Quốc, hệ thống này đã có 2 lần hoàn thiện quan trọng vào năm 1968 và 1993 nhằm giải quyết một số thiếu sót về mặt kỹ thuật. Ngày nay nó đã trở thành một chuẩn mực thống nhất để đánh giá trình độ phát triển kinh tế của một nước.

Tuy nhiên, quá trình tăng trưởng kinh tế cũng đồng thời tăng sử dụng tài nguyên thiên nhiên, ô nhiễm môi trường và suy giảm sinh thái. Thế nhưng lâu nay GDP chỉ phản ánh tổng số đầu ra của nền kinh tế mà không tính đến phí tổn về môi trường và hệ sinh thái. Cho tới nay chưa có một hệ thống thống kê nào trên thế giới đánh giá rõ ràng và chính xác phí tổn môi trường đi đôi với các hoạt động kinh tế.

Hệ thống thống kê GDP hiện hành không tính đến các yếu tố môi trường và sinh thái, không thể phản ánh bức tranh thực tế và sâu sắc của nền kinh tế của một nước. Thậm chí đôi khi thật nực cười khi ô nhiễm môi trường và suy giảm sinh thái lại làm tăng GDP.

Hai thập kỷ qua Trung Quốc tăng trưởng kinh tế nhanh. Nhưng đằng sau sự "tăng trưởng" này là sự phí tổn to lớn về môi trường; Do đó hệ thống Tài khoản quốc gia dẫn đến rất nhiều thiếu sót, mặc dù có sự phê phán mạnh mẽ nhưng vẫn chưa được hoàn thiện.

Từ giữa thế kỷ vừa qua, với sự phát triển của phong trào bảo vệ môi trường và phát sinh khái niệm phát triển bền vững, một số nhà kinh tế và thống kê đã thử đưa các yếu tố môi trường vào thống kê phản ánh sự phát triển kinh tế trong nước, đó là GDP xanh.

Đây là một sự chỉnh lý số liệu thống kê GDP thông thường bằng cách khấu trừ chi phí về môi trường trong các hoạt động kinh tế. Cụ thể là:

$$\text{GDP xanh} = \text{GDP} - \text{chi phí tiêu dùng tài nguyên và mất mát về môi trường do các hoạt động kinh tế}$$

Các chuyên gia nhiều nước đã cố gắng rất lớn xây dựng một hệ thống tính GDP xanh. Một hội thảo quốc tế đã được tổ chức tại Bắc Kinh, Trung Quốc về tính "GDP xanh" trong tháng 6/2004 dưới sự chủ trì của Cục Thống kê Trung Quốc và cơ quan Quản lý bảo vệ môi trường nhà nước, các cơ quan liên quan sẽ sớm thiết lập một hệ thống lý thuyết và khung cơ bản để đánh giá môi trường và kinh tế nói chung, lập các chỉ số để tính vật tư bị ô nhiễm và chi phí về môi trường. Ông Xu Xianchun, Vụ trưởng Vụ hạch toán quốc gia của Cục Thống kê nhà nước Trung Quốc nói rằng Cục Thống kê sẽ bắt đầu công việc thiết lập hệ thống tính toán GDP xanh và đã chọn một số tỉnh và thành phố làm thí điểm. (tiếp theo trang 18)

Việc thực hiện GDP xanh trước tiên có gặp một số khó khăn về kỹ thuật. Giá trị các sản phẩm và lao động có thể xác định được khi đưa ra thị trường, giá trị của chúng được phản ánh qua giá thị trường. Nhưng còn các yếu tố môi trường thì phản ánh giá trị như thế nào vì nó không đưa vào thị trường. Chẳng hạn khi một khu rừng bị tàn phá, nhiều loại thú sống trong đó bị tiêu diệt, mất mát này đánh giá thế nào?

Các chuyên gia đã đưa ra một số cách ước tính. Tuy không tính được mất mát khi một con sông bị ô nhiễm, nhưng chúng ta có thể tính được số tiền cần thiết phải chi tiêu để xử lý nó. Chi phí môi trường của một dự án cụ thể cũng có thể ước tính theo giá thị trường. Chẳng hạn ở Vân Nam Trung Quốc, các nhà máy hoá chất và việc khai thác trang trại đã gây ô nhiễm nghiêm trọng cho hồ Dianchi. Nếu cố gắng làm sạch hồ, chi phí tốn gấp 10 lần lợi nhuận các nhà sản xuất hoá chất và nông dân tạo ra. Ước tính theo cách này có thể kết luận rằng các hoạt động kinh tế quanh hồ đã gây ra những tổn thất lớn, chưa tính đến mất đi các loại cá và

các cây trong hồ và sự thay đổi khí hậu ở địa bàn xung quanh. Các cách ước tính như vậy cần hoàn thiện thêm trong thực tế.

Đưa ra việc tính GDP xanh cũng có gặp trở ngại về tư tưởng. Tiêu chuẩn đánh giá sự phát triển của một vùng sẽ thay đổi khi thực hiện tính GDP xanh. Việc đánh giá thành tựu và kết quả công tác của các địa phương cũng sẽ thay đổi. Trước đây sự tăng trưởng thuần túy về kinh tế là tiêu chuẩn duy nhất đánh giá thành tựu kinh tế. Còn GDP xanh sẽ đánh giá toàn diện các mặt tăng trưởng kinh tế, tiến bộ xã hội và bảo vệ môi trường. Con số GDP của một vùng chắc sẽ giảm khi phải khấu trừ chi phí môi trường, khó được các lãnh đạo địa phương chấp nhận.

Mặc dù có trở ngại về kỹ thuật và tư tưởng, hệ thống mới về GDP xanh vẫn sẽ được đưa ra. Sẽ bắt đầu thử nghiệm ở một số địa bàn và một số dự án ■

Hoàng Tích Giang (giới thiệu)

Tổng hợp từ China Daily và Tân Hoa Xã các số ra đầu năm 2004